

Výročná správa

www.transparency.sk

2023

TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
SLOVENSKO

Úvod

Rok 2023 možno z hľadiska vývoja v oblasti transparentnosti a boja proti korupcii označiť aj za paradoxný. Slovensko na jednej strane dosiahlo historicky najlepšie umiestnenie v globálnom rebríčku vnímania korupcie CPI, ktorý zostavuje centrála Transparency International v Berlíne, keď sa posunulo o ďalšie dve priečky na **47. miesto zo 180 krajín**. Tento výsledok však ešte nereflektoval nástup štvrtej vlády Roberta Fica po jesenných voľbách, ktorý naopak priniesol výraznú zmenu kurzu aj v oblasti záujmu slovenskej pobočky najväčšieho svetového protikorupčného hnutia.

Na sklonku roka sme tak viac pozornosti ako zlepšovaniu protikorupčného prostredia venovali čistkám v polícii, rušeniu Špeciálnej prokuratúry, snahám o znižovanie trestov za korupčné činy a o oslabovanie ochrany oznamovateľov a oznamovateľiek či návratu ku koristníckej praxi politických trafik.

V súvislosti s parlamentnými voľbami sme pozornosť sústredili aj na **monitoring kampaní**, ktoré sme označili síce za demokratické, no už menej za transparentné a férové. Viedli nás k tomu mesiace analyzovania dát, ktoré sme zhrnuli v **60 výstupoch o problémoch kampane**. Zhodnotili sme jej transparentnosť (vyššie nároky naplnili len tri strany), poukázali na podozrivé kampaňové manévry, podali viacero podnetov na porušenia zákonov a priniesli aj konkrétne odporúčania pre úpravu praxe a legislatívy.

Veľkú pozornosť sme v uplynulom roku venovali aj transparentnosti justície. Na jar sme zverejnili nové hodnotenie výkonnostných dát okresných sudcov a sudkýň, vďaka ktorému vie verejnosť ľahšie odhadnúť, čo čakať na konkrétnom súde. Pozitívnym signálom je, že rýchlosť konaní sa v priemere zvyšuje, hoci len pomaly.

Analýza rozsudkov ukázala, že postihovanie korupcie sa v uplynulých rokoch rozvíjalo a padal rekordný počet trestov, vrátane väčších šarží. Výsledky analýzy priniesli aj dôležité argumenty do debaty o rušení Špeciálnej prokuratúry. Až 95 % korupčných prípadov, ktoré prokuratúra dostala pred súd, sa skončilo odsúdením páchateľov.

Väčšmi sme sa venovali aj vplyvu dezinformácií na právny štát, keďže po vraždách Jána Kuciaka a Martiny Kušnírovej (2018), masívnych vyšetrovaniach a silnej protireakcii sa korupčné kauzy stali atraktívnejšie aj pre „mediálnu alternatívu“. Kľúčovým zistením bolo, že dezinformačnej scéne sa podarilo aj v týchto témach presvedčiť podstatnú časť verejnosti a v niektorých už „alternatívna realita“ ťahala za dlhší povraz.

Sme veľmi radi, že aj v uplynulom roku sa nám darilo byť v kontakte s verejnosťou a ľuďmi, ktorí nás priamo podporujú. Opäť sme iniciovali viaceré diskusie o samospráve v regiónoch, prednášali o boji s korupciou na univerzitách, usporiadali verejné diskusie o justícii či whistleblowingu a zorganizovali aj dva víkendové semináre pre desiatky aktívnych ľudí.

V septembri sa nám podarilo s desiatkami osôb spojených s príbehom Transparency osláviť 25. narodeniny, v máji získala Transparency 2. cenu v medzinárodnej súťaži pre sociálne inovácie SozialMarie za mapu vlastníkov zariadení v cestovnom ruchu. Posilniť sa podarilo aj náš tím a správnu radu

o kazateľa Daniela Pastirčáka. Našu prácu v roku 2023 opäť podporili stovky individuálnych darcov a desiatky ľudí z dobrovoľníckeho tímu.

Napriek úskaliam, na ktoré spoločnosť stále naráža, je skvelé vidieť, že férovosť, spravodlivosť, efektívnosť a transparentnosť sú pre toľkých ľudí hodnotami, za ktoré sa oplatí bojovať.

Michal Piško
Riaditeľ Transparency
International Slovensko

Michal Piško

Rok 2023 v číslach

47. miesto

Slovenska spomedzi
180 krajín v indexe
vnímania korupcie

713

okresných sudcov a sudkýň
v hodnotení kvality, efektivity
a produktivity založenom
na štatistických výkazoch

390

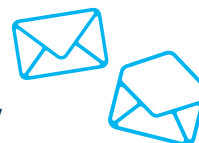
podporovateľov
a podporovateľiek,
ktorí poslali Transparency
finančný dar alebo
2 % z dane

10

návrhov pre zmenu legislatívy
a praxe pre férovejšie voľby
spracovaných na základe
monitoringu spojených
miestnych a župných volieb

178-tisíc

otvorení
zaslaných
newsletterov

300+

registrovaných ľudí
so záujmom o osobnú účasť
na podujatiach Transparency

Právnych rád a konzultácií
občanom a občiankam

90+

2

hodnotenia transparentnosti kampaní
strán pred parlamentnými voľbami

56

aktívnych ľudí
v dobrovoľníckom tíme

200+

výstupov
na facebookovom
účte organizácie

1,2+ milióna

ľudí zasiahol publikovaný
obsah facebookového účtu
Transparency

10

káuz a ich vyznenie zmapovaných v analýze
Ako mediálna alternatíva objavila právny
štát a boj proti korupcii

829+

počet mediálnych zmienok

Transparentné voľby

- * 60 zverejnených analýz, ktoré mapovali súperenie strán v rámci parlamentnej kampane
- * Zhodnotenie transparentnosti všetkých 27 politických strán kandidujúcich v parlamentných voľbách, iba tri z nich viedli transparentnú kampaň, ku kampaniam zvyšných strán sme mali výhrady, tri sme označili za netransparentné
- * Dvaja lídri strán boli ochotní vyplniť rozšírené majetkové priznanie zaslané Transparency, ktoré sme zverejnili
- * Na základe novej knižnice darcov slovenskej politiky sme ukázali, že v posledných dvoch desaťročiach politické strany získali z neštátnych zdrojov v priemere len zhruba 18 z každých 100 €, najúspešnejšia strana Smer získala od štátu na fungovanie už vyše 100 miliónov €

Rok 2023 pôvodne nemal byť volebným, v septembri sa nakoniec uskutočnili predčasné parlamentné voľby. Podarilo sa nám prispôbiť realite a zmonitorovať predvolebné kampane. Voľby na Slovensku sme tak z pohľadu verejnej kontroly strážili už po šiestykrát, samotné parlamentné voľby druhý raz.

Podrobne sme monitorovali štvormesačnú oficiálnu predvolebnú kampaň, ktorej sa zúčastnilo 24 politických strán a jedna trojkoalícia. Analýzy dobrej i zlej praxe sme publikovali v 60 samostatných výstupoch. Poukázali sme napríklad na viaceré anti-kampane, ktoré sa nedovoleným spôsobom usilovali ovplyvniť výsledok volieb, viaceré porušenia sme napadli podnetmi. Upozorňovali sme aj na systémové medzery vo volebných pravidlách, ktoré sa tentokrát objavili vo zvýšenej miere.

Ťažiskovým boli dva cykly hodnotenia transparentnosti kampane. Koncom augusta sme zhodnotili a oznámkovali 15 a v opakovanom hodnotení koncom septembra 17 politických subjektov, ktoré mali na transparentnom účte výdavky za aspoň 50-tisíc € a aspoň 10 väčších výdavkových transakcií.

Vo finále kampane si hodnotenie zlepšili iba tri subjekty, zvyšné stagnovali, alebo sa dokonca zhoršili. Kritériá transparentnosti naplnili iba kampane troch politických strán. Najmenej transparentnú kampaň viedla strana Smer, ktorej predseda a neskorší štvornásobný premiér Robert Fico zareagoval videom s označením našej protikorupčnej organizácie nálepkou „Zahraničný agent“.

V záverečnej analýze sme tak historicky najdrahšie voľby (strany na kampane minuli 26,9 milióna €) zhodnotili síce ako demokratické, no transparentné a férové len obmedzene. Na základe identifikovaných problémov,

ktoré kampaň sprevádzali, sme preto načrtli aj konkrétne riešenia pre väčšiu férovosť volieb.

Vďaka monitoringu sme mohli ďalej rozvíjať špecializovaný webový portál **volby.transparency.sk**, ktorý sme spolu s dobrovoľníckym tímom redizajnovali rok predtým pri spojených komunálnych a regionálnych voľbách. Aj pred parlamentnými voľbami sme na ňom zhromažďovali a analyzovali dáta z transparentných účtov ako aj údaje o online kampaniach. Tieto údaje sú v súčasnosti k dispozícii širokej verejnosti, ktorá ich môže nájsť prehľadne na jednom mieste.

Web sa nám podarilo zároveň rozšíriť aj o unikátnu databázu tisícov donorov politických strán za uplynulé dve desaťročia a prehľad štátnych príspevkov, ktoré v tomto období získali politické strany. Mohli sme skonštatovať, že 21 strán a hnutí, ktoré sme mapovali, získalo medzi rokmi 2002-2022 na činnosť najmenej 43,8 miliónov € mimo štátnych príspevkov.

Databázu plánujeme každoročne dopĺňať o aktuálne údaje a postupne budovať portál, ktorý poskytuje komplexné informácie o financovaní slovenskej politiky.

Luboš Kostelanský
Projektový koordinátor

Po 15-ročnej novinárskej praxi v týždenníku Trenčianske noviny, denníkoch Pravda a Hospodárske Noviny a v Tlačovej agentúre Slovenskej republiky pôsobí od septembra 2018 v Transparency International Slovensko. Venuje sa oblastiam samosprávy a justície ako aj investigatívnej činnosti.

Transparentnosť predvolebných kampaní

Finálne hodnotenie

Transparentné

93 % (-3pb)

85 % (0pb)

70 % (+3pb)

S výhradami

61 % (-10pb)

59 % (+3pb)

59 % (-2pb)

56 % (-1pb)

53 % (+3pb)

52 % (+3pb)

49 % (-5pb)

49 % (-6pb)

49 % (-)

47 % (-16pb)

41 % (-7pb)

Netransparentné

36 % (-11pb)

33 % (0pb)

21 % (-5pb)

Opakované hodnotenie Transparency International Slovensko k 25.9.2023,
v zátvorke posun oproti prvému hodnoteniu z 25.8.2023,
Zdroj: <https://volby.transparency.sk/parlament2023/hodnotenia>

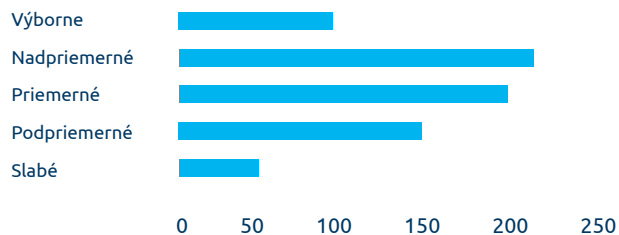
Justícia a prístup k informáciám

- * V období 2020 – 2022 rozhodol Špecializovaný trestný súd 288 korupčných káuz, až 95 % prípadov skončilo odsúdením, takmer pätina rozhodnutí sa podľa našej analýzy týkala vecí s úplatkom 5000 € a viac
- * Až 72 prípadov (jedna štvrtina rozhodnutí) sa týkala verejne činných osôb, pričom jedenásť z nich malo takú vysokú závažnosť, že skončila uložením nepodmienečného trestu
- * V hodnotení sudcov okresných súdov sme analyzovali údaje o kvalite, efektivite a produktivite rozhodovania pre 713 z celkového počtu 910 sudcov a sudkýň
- * V kategórii s výbornými výsledkami skončilo 109 sudcov (15 %), v najhoršej kategórii slabých výsledkov 62 sudcov
- * Vďaka tlaku na zlepšenie výkonnosti súdnictva sa od posledného zhodnotenia priemerné súdne konanie zrýchliło o približne dva mesiace oproti hodnoteniu spreď štyroch rokov
- * Mediánová vybavenosť na slovenských súdoch dosahuje takmer 108 %, slovenské súdnictvo sa teda zrýchľuje ako celok

Bezpochyby najvýznamnejším výstupom v tejto oblasti v roku 2023 bolo pre Transparency aktualizované Hodnotenie sudcov okresných súdov. Pre ťažkosti pri získavaní a spracovaní dát sme museli tento projekt viackrát odložiť, v marci sa nám po štyroch rokoch podarilo publikovať tretie hodnotenie sudcov založené na štatistických výkazoch.

Súvisiaci blog „Ak sa už súdiť, tak radšej v Rimavskej Sobote, než v Čadci“ vyvolal aj vzhľadom na reakciu niektorých sudcov značnú mediálnu odozvu, na základe ktorej sme publikovali aj podrobnejšie metodologické vysvetlenie a odpovede na otázky sudcom. Analýza zarezovala aj na pôde Súdnej rady SR, kde sme jej členom a členkám osobne prezentovali jej podrobnosti a diskutovali aj o možnostiach zlepšovania dát a metodológie.

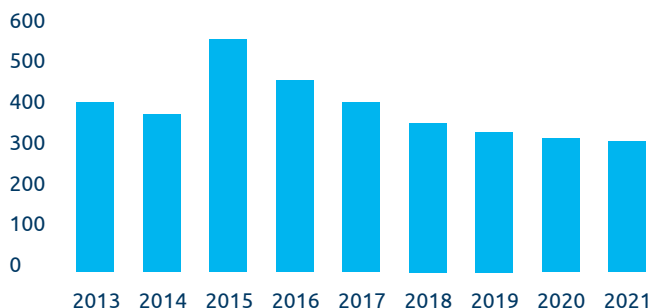
Na analýzu nadväzovala aj aktualizácia portálu otvorenesudy.sk, kde pribudli nielen čerstvé dáta z hodnotenia sudcov. Aktualizovať sa nám podarilo aj sekciu webu venovanú prokuratúre na podstránke prokuratura.otvorenesudy.sk. Návštevníci webu tak majú vďaka dátovým portálom Transparency k dispozícii nielen podrobné informácie o vývoji kriminality za rok 2022, ale už aj úplne nové štatistické porovnania z policajnej databázy.

Rozloženie hodnotenia sudcov podľa Transparency

V téme spravodlivosti sa nám podarilo zorganizovať aj viaceré odborné i popularizačné podujatia. V spolupráci s portálom [Aktuality.sk](https://aktuality.sk) a moderátorkou Laurou Kellöovou diskutovali zástupca Transparency s členkou Súdnej rady Luciou Berdisovou, exministrom spravodlivosti Viliamom Karasom a novinárom Tomášom Madleňákom o tom, ako navrátiť dôveru slovenskej justícii. Počas online diskusie zdieľali skúsenosti Slovenska a Holandska v tejto oblasti predseda našej správnej rady Samuel Spáč s riaditeľkou holandskej pobočky Transparency Louise van der Laan.

V auguste sa nášmu tímu podarilo sfinalizovať jeden z kľúčových výstupov roka – veľkú analýzu korupčných rozhodnutí za roky 2020 – 2023. Vďaka nej sme mohli priniesť mimoriadne cenné aplikačné dáta aj do nadchádzajúcej diskusie o zmenách v trestných kódexoch, ktorá sa naplno rozbehla po septembrových predčasných parlamentných voľbách.

Priemerný počet vecí pridelených na sudcu

Ján Ivančík

Senior právnik a výkonný riaditeľ

Vyštudoval právo na UK v Bratislave, v rámci projektu Erasmus študoval aj na Helsinskej univerzite vo Fínsku. Od roku 2014 pracoval v medzinárodnej advokátskej kancelárii TaylorWessing. V Transparency pracuje od roku 2018 na pozícii senior právnik a od 1. januára 2024 aj ako výkonný riaditeľ. Zodpovedá za manažment vnútorných procesov organizácie, prípravu projektových žiadostí a manažment ich realizácie, v prípade neprítomnosti zastupuje riaditeľa v plnom rozsahu.

Dezinformácie a právny štát

- * Podľa nášho prieskumu až 60 % Slovákov verí nepodloženým teóriám v oblasti korupcie a právneho štátu
- * V analýze sme porovnali 14-tisíc článkov mainstreamových a alternatívnych médií týkajúcich sa tém právneho štátu a korupcie
- * Závěry analýzy potvrdili, že alternatívne médiá na rozdiel od mainstreamu nedodržiavajú základné etické štandardy žurnalistiky, dotknutým osobám nedávajú možnosť reagovať, závažné zistenia pritom často preberajú práve z mainstreamu

V roku 2023 sme sa opäť vrátili k téme dezinformácií, keďže alternatívne a manipulatívne médiá v posledných rokoch začali čoraz väčšmi formovať verejnú mienku aj pri témach právneho štátu a korupcie.

Reprezentatívny prieskum agentúry Focus pre Transparency v októbri 2023 ukázal, že 45 až 60 % obyvateľov Slovenska je náchylných veriť sprisahaneckým či prinajmenšom nepodloženým teóriám, ktoré sa v súvislosti s korupčnými kauzami šíri. Informácie čerpali od blízkyh, zo sociálnych sietí, ale aj z alternatívnych médií.

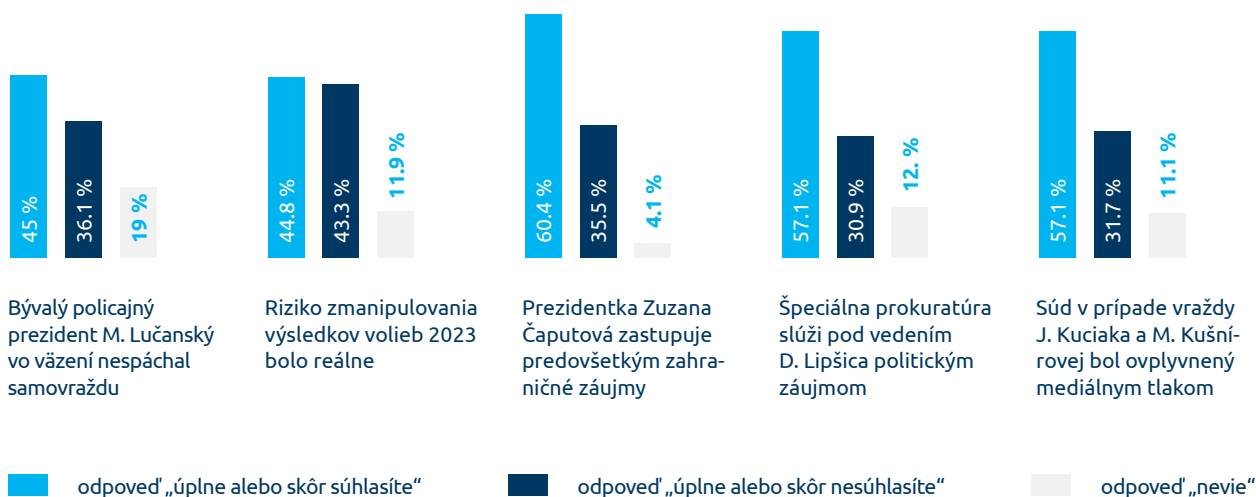
V štúdií Ako mediálna alternatíva objavila právny štát a boj proti korupcii sme sa preto zamerali na analýzu medializácie 10 korupčných káz, ktoré dominovali vo verejnom dianí v období po vražde novinára Jána Kuciaka. Vzorku tvorili portály Hlavné správy a Hlavný denník a mesačník Extra plus, vedené v databáze iniciatívy **Konšpirátori.sk**. Porovnali sme ich so štandardnými médiami ako **Denník SME**, **Denník N** a portál **Aktuality.sk**.

Sprisahanecké teórie pred parlamentnými voľbami šíri aj viacerí opoziční politici, ktorí ich pomohli šíriť k značnej časti populácie. V takto spracovanom prostredí bolo po voľbách jednoduchšie presadiť novelu trestného zákona so zrušením Špeciálnej prokuratúry, obmedzením úlohy kajúcnikov v trestnom konaní, znížením trestov za korupciu a ekonomickú trestnú činnosť.

Alternatívnej realite sa darí aj pri témach korupcie a právneho štátu

Prieskum Agentúry Focus pre TIS, 11.-17. október 2023, 1014 respondentov

Respondenti v reprezentatívnom prieskume agentúry Focus pre TIS dostali na posúdenie pravdivosti 5 nepodložených alebo problematických výrokov z oblasti korupcie a právneho štátu, ktorým sa výrazne darí v alternatívnej mediálnej scéne. Pri každom výroku sa viac ľudí priklonilo k „alternatívnej realite“.

Výraznú úlohu v spoločenskom vnímaní tém právneho štátu a korupcie zohrávala aj dezinformačná scéna. Obsahová analýza alternatívnych médií ukázala, že sa napriek malým redakciám dokázali pri časti tém v kvantite článkov vyrovnávať mainstreamu. Dôvodom vysokej produkcie je aj to, že „alternatíva“ nepracuje s novinárskymi metódami, v minimálnej miere prináša vlastné zistenia či investigatívu, namiesto toho kopíruje statusy politikov bez overenia či kritickej reflexie. Upozornili sme aj na možnú finančnú motiváciu nekritických článkov, aj prostredníctvom politickej inzercie.

Aj pri témach právneho štátu a korupcie platí, že alternatívne médiá bežne publikujú nepodložené teórie a konšpirácie, fakty spochybňujú otázkami a zistenia o najzávažnejších kauzách kopírujú z mainstreamových médií. Neváhajú dať priestor ani dehumanizujúcim a urážlivým

výrokom, no obvykle nedávajú možnosť vyjadriť sa. Kritike sme podrobili aj metódy niektorých mainstreamových médií, napríklad nedodržovanie prezumpcie nevinoty. Analýza však preukázala, že úlohu strážcu demokracie si stále plnia, venujú sa verejnej kontrole a prinášajú kľúčové zistenia.

Martina Hilbertová
Projektová koordinátorka

Po štúdiu hudobnej vedy na Univerzite Komenského pôsobila ako kultúrna reportérka v TASR a ČTK. Potom sa v denníku SME zamerala hlavne na bratislavskú komunálnu politiku. V posledných rokoch sa venuje aj zbieraniu príbehov svedkov nedemokratických režimov pre Post Bellum Sk. V roku 2022 s podporou Fondu investigatívnej žurnalistiky poukázala na finančné toky obecných firiem v projekte Márnivé dcéry z Bratislavy. V Transparency pracuje od júla 2023.

Samospráva

- * 542 transparentných účtov pre kampane kandidujúcich na primátorské a županské funkcie sme zanalyzovali v súhrnej analýze k spojeným samosprávnym voľbám z jesene 2022
- * 20. ročník tradičného víkendového seminára Verejná kontrola miestnej samosprávy sme v lete zorganizovali vo Vysokých Tatrách
- * 40 slovenských miest poskytujúcich aspoň istú formu participatívnych rozpočtov sme porovnali s modelovým príkladom islandského Reykjavíku
- * Viac ako 200 účastníkov a účastníčok navštívilo naše prednášky a diskusie o výzvach samospráv v oblasti transparentnosti a boja s korupciou

20. ročník tradičného interaktívneho seminára Verejná kontrola samosprávy

Dianie v samosprávach po historicky prvých spojených miestnych a župných voľbách sme v Transparency pozorne sledovali aj v roku 2023.

Samosprávny program v roku 2023 otvorilo viacero verejných diskusií s novozvolenými primátormi, keď sme v Prešove či Nitre debatovali o ich transparentnosti, kvalite radničných novín, ale aj verejnej kontrole kampaní počas spojených volieb na jeseň 2022.

K voľbám sme sa začiatkom roka vrátili aj v rozsiahlejšej analýze financovania kampaní, v ktorej sme zosummarizovali množstvo pochybení a konkrétnych problémov kandidátov

a strán s transparentnosťou, ako aj slabý záujem štátu o vynucovanie pravidiel. Výsledkom analýzy bolo tiež 10 návrhov pre zmenu legislatívy a praxe pre férovejšie voľby.

Špecifickú pozornosť sme tentokrát venovali téme participatívnych rozpočtov, ktorými sa už aj časť slovenských samospráv snaží väčšmi zapájať verejnosť do rozvoja komunit. Situáciu v štyroch desiatkach miest sme porovnali s podobným projektom v islandskom Reykjavíku, ktorý môže v tomto ohľade slúžiť pre naše samosprávy ako inšpirácia.

20. ročník tradičného interaktívneho seminára Verejná kontrola samosprávy

Okrem prepájania skúseností a kľúčových osôb zo slovenských a islandských samospráv, sme s našimi skúsenosťami s protikorupčnými opatreniami na miestnej úrovni pomáhali aj partnerom v Kosove. Zorganizovať sa nám podarilo aj 20. jubilejný viacdňový seminár Verejná kontrola miestnej samosprávy vo Vysokých Tatrách, ktorým za dve desaťročia prešli už stovky aktívnych ľudí.

Diskutovať o vzťahu štátu a samospráv tentoraz s nami prišiel primátor Košíc Jaroslav Polaček, s ďalšími hosťami sme preberali aj zmeny v stavebnej legislatíve, témy rozvoja kultúrnych politík miest či etickej infraštruktúry na lokálnej úrovni. Krátke súhrnné videá z týchto diskusií už tradične uverejňujeme aj na youtubovom kanáli a sociálnych sieťach.

Samostatnú analýzu sme venovali tiež porovnaniu verejnej kontroly v školách zriaďovaných samosprávou a tými so súkromnými

a cirkevnými vlastníkmi. Hoci všetky typy škôl dostávajú rovnocenné dotácie z verejných zdrojov, transparentnosť v nich sa značne líši a zmluvy napríklad plne zverejňuje len 7 % cirkevných a súkromných škôl (*viac v nasledujúcej kapitole*).

Michal Piško
Riaditeľ

Po absolvovaní štúdia na VŠMU v Bratislave v roku 2003 sa zamestnal v Denníku SME, v ktorom pôsobil ako redaktor domáceho spravodajstva 11 rokov. Od januára 2015 pôsobí v Transparency, kde sa venuje predovšetkým výskumu korupcie, transparentnosti a dobrej správy vecí verejných v oblastiach politiky, samosprávy, verejných firiem a médií. Riaditeľom TIS je od apríla 2021. Zodpovedá za zastupovanie organizácie navonok, riadenie a zabezpečovanie jej činnosti a prípravu a výkon stratégie organizácie.

Školstvo a zdravotníctvo

- * Analýza 162 výberových konaní odhalila, že kým počas tretej vlády Smeru sa o riaditeľské posty v slovenských zdravotníckych zariadeniach uchádzalo v priemere len 1,6 kandidujúcich, za vlády OĽaNO ich súťažilo priemerne 2,4. Podiel výberových konaní s jediným kandidátom po roku 2020 klesol z viac ako 56 % na 30 %
- * Až v 89 % výberových konaní boli úspešní úradujúci alebo dočasní riaditelia poverení ministrom zdravotníctva
- * Zamerali sme sa aj na finančné toky v neštátnom školstve, kde v predchádzajúcom roku plynulo 252 miliónov z celkových 2,3 miliardy € na školy
- * Zistili sme, že na rozdiel od štátnych škôl len zlomok - 17 cirkevných a 11 súkromných zverejňuje zmluvy, objednávky a faktúry, štátna kontrola je slabá podobne ako využívanie metód verejného obstarávania

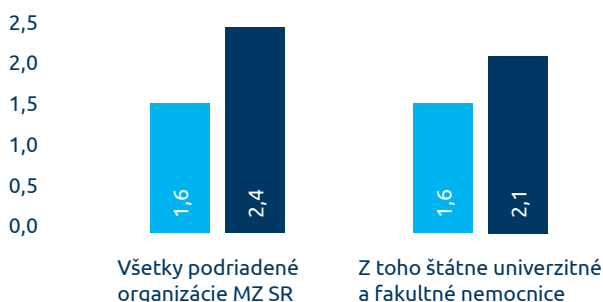
V roku 2023 sme v spolupráci s Inštitútom INEKO zanalyzovali 162 výberových konaní na post riaditeľa štátnych zdravotníckych zariadení, ktoré sa uskutočnili za posledných 6,5 roka. Trendy ako pričasté personálne zmeny, nízka súťaživosť a politické nominácie pretrvávali. No kým počas vlád Smeru súťažili kandidáti iba sami so sebou až v polovici výberových konaní, po nástupe vlády Igora Matoviča sa situácia mierne zlepšila a o posty súperili priemerne aspoň dvaja.

Nízky záujem o manažérske pozície v zdravotníctve možno pričítať najmä politickým vplyvom a výhodnejšou pozíciou obhajujúcich kandidátov. Až v 89 % výberových konaní bolo podľa našich zistení úspešné úradujúce alebo dočasné vedenie poverené ministrom. Zároveň však platí, že zdravotnícki manažéri sa v kresle v priemere neohrejú ani 2,5 roka, kým ich kolegovia zo súkromných nemocníc strávia vo funkcii priemerne až štyri roky.

Od nástupu vlády po roku 2020 sme síce zaznamenali snahy o zvýšenie transparentnosti výberových konaní, v zdravotníctve však tieto snahy boli úspešné len veľmi limitovane. Obmedzené nástroje verejnej kontroly výberových konaní komplikovala aj smernica o ochrane osobných údajov. Každý piaty uchádzač neudelil súhlas so zverejnením projektu rozvoja.

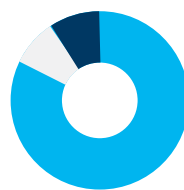
Popri zdravotníctve sme otvorili tému nakladania s verejnými zdrojmi aj v školstve, keďže vláda Eduarda Hegera zrovnoprávnila financovanie štátnych a neštátnych škôl. Tie majú od januára 2022 nárok na štátne dotácie v 100-percentnej výške, čo presahuje štvrt miliardy ročne.

■ Počet uchádzačov za vlády Fica a Pellegriniho
 ■ Počet uchádzačov za vlády Matoviča a Hegera

O posty v zdravotníctve sa od volieb súťaží o čosi častejšie

Zdroj: Analýza TIS na základe dát poskytnutých Ministerstvom zdravotníctva

Štátne dotácie pre školstvo v roku 2022

Zdroj: Ministerstvo školstva SR

Štátne/Obecné	2 035 585 462 €
Súkromné	120 638 995 €
Cirkevné	131 514 162 €

Na rozdiel od štátnych škôl tie neštátne zmluvy, faktúry a objednávky obvykle nezverejňujú a verejnosť sa bežne nedostane ani k ich správam o hospodárení. Poplatky za vzdelanie, ktorými si neštátne školy prílepšujú na rozdiel od štátnych, nie vždy používajú na tento účel. Narazili sme aj na prípad školy, ktorá si zo školného sporí na novú budovu, čo zákon neumožňuje.

Efektivitu využívania štátnych prostriedkov by mal zabezpečiť zákon o verejnom obstarávaní, no väčšina cirkevných a súkromných škôl, ktoré sú napojené na štátny rozpočet, ho využíva veľmi obmedzene. Štát teda umožnil finančné zrovnoprávnenie, no už nedbal na sfunkčnenie mechanizmov verejnej kontroly, aby boli neštátne a štátne školy skutočne rovnoprávne. Medzi odporúčania Transparency preto patrí minimálne väčšie otvorenie dotačných mechanizmov v školstve aj verejnej kontrole.

Dominika Iršová
 Projektová koordinátorka

Absolvovala štúdium kriminálnej psychológie na londýnskej Middlesex University a neskôr aj štúdium kriminológie a trestného práva na holandskej Leiden University. Od roku 2020 pracovala ako junior právnička v slovenskom batériovom start-upe InoBat Auto. Na pozícii koordinátorky v Transparency pôsobí od roku 2022.

Whistleblowing

- * Decembrovú petíciu mimovládnych organizácií Ochráňme právny štát, v ktorej sme okrem rušenia Úradu špeciálnej prokuratúry upozorňovali aj na ohrozenie nezávislosti a zúženie právomocí Úradu na ochranu oznamovateľov, podpísalo 38 160 ľudí
- * Ani jediná zodpovedná osoba za prijímanie a preverovanie interných podnetov z takmer tridsiatky ministerstiev a top úradov sa v roku 2023 nezúčastnila školení alebo vzdelávacích aktivít o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti

V decembri sme pri príležitosti Medzinárodného dňa boja proti korupcii opäť zorganizovali verejnú diskusiu, tentokrát s názvom „Budú chránení oznamovatelia skutočne chránení?“. Tému citeľne ovplyvnil spoločenský vývoj po septembrových parlamentných voľbách a snahy o obmedzenie ochrany oznamovateľov.

Popri predsedníčke Úradu na ochranu oznamovateľov Zuzane Dlužošovej, advokátovi zastupujúcom oznamovateľov Petrovi Kubinovi a spoluautorovi slovenského zákona o whistleblowingu Pavlovi Nechalovi sme prvýkrát pristúpili aj k inštitútu prázdnej stoličky. Napriek pripravovaným zásadným zmenám v režime ochrany oznamovateľov neboli predstavitelia vládnej koalície ochotní sporné časti novely v diskusii s expertami vysvetliť verejnosti.

Tému whistleblowingu verejnosť aj naša organizácia na sklonku roku intenzívne vníma aj cez rozhodnutie nového ministra vnútra Matúša Štajta Eštoka, ktorý po voľbách na jeseň 2023 postavil mimo služby elitných policajných vyšetrovateľov NAKA, mediálne známych ako „čurillovci“. Tí mali pritom podľa zákona o ochrane oznamovateľov pridelenú ochranu. Jej získanie nie je jednoduché, nerozhoduje o nej žiadateľ, ale prokurátor. Minister obišiel Úrad na ochranu oznamovateľov, pracovno-právny úkon vykonal bez súhlasu úradu, a tým porušil zákon.

Úrad na ochranu oznamovateľov, od ktorého sfunkčnenia uplynuli vyše dva roky, pod vedením Zuzany Dlugošovej tak dostal prípad, ktorý má potenciál vnímanie témy whistleblowingu na Slovensku výrazne ovplyvniť. V Transparency sme upozorňovali, že pokiaľ úrad v kauze tlakom neodolá, potenciálni oznamovatelia nekalostí môžu dostať signál, že ochrana nefunguje.

Kritika predloženej novely viedla napokon k jej dočasnému stiahnutiu začiatkom roka 2024,

ktorému predchádzala návšteva riaditeľky medzinárodnej siete Whistleblowing International Network (WIN) Anny Myers. Tá pricestovala do Bratislavy na pozvanie mimovládnych organizácií a verejne aj na stretnutiach so zástupcami koalície upozorňovala na sporné časti návrhu novely limitujúce oznamovanie i samotný úrad.

Obava, či úrad a štandardy ochrany oznamovateľov pri nastavení súčasnej vládnej koalície pretrvajú, zostáva stále aktuálna. Ochranu oznamovateľov však garantujú aj európske predpisy. V Transparency sa aj naďalej sústreďujeme na obranu a zlepšovanie tohto medzinárodne overeného mechanizmu na ochranu verejného záujmu.

Zuzana Grochalová
Fundraiserka, projektová koordinátorka

Vyštudovala kulturológiu, tri semestre v zahraničí, rok ako dobrovoľníčka v Rumunsku a ďalší v Indonézii na jazykovo-umeleckom pobyte. Pracovala v neziskovom sektore na pozíciách koordinátorky štipendijných programov a špecialistky komunikácie. V Transparency od roku 2018 koordinuje aj dobrovoľnícky tím a spravuje sociálne siete.

Budovanie vzťahov s darcami a darkyňami

* Darcovská podpora dosiahla 27 869 €

* Podpora cez 2 % dane 17 590 €

V boji za lepšie Slovensko je pre Transparency kľúčová podpora od inštitúcií (nadácií, ambasád či medzivládnych organizácií). Pre väčšiu nezávislosť a odolnosť je však mimoriadne dôležitá aj mobilizácia aktívnych občanov a občianok a získavanie ich individuálnej podpory. Tá nám umožňuje nielen dofinancovať aktivity, na ktoré nemáme dostatok prostriedkov z grantov, ale vytvára priestor aj pre flexibilné reagovanie v prípade závažných udalostí a spoločenskej požiadavky.

Ďakujeme preto za všetku jednorazovú, ale najmä pravidelnú podporu od darcov a darkýň, ktorí v boji za lepšie Slovensko v roku 2023 podporili poslanie Transparency celkovou sumou vo výške 45 459 €.

Finančná podpora od vyše 390 darcov a darkýň dosiahla z toho 27 869 € (pravidelné a jednorazové darcovstvo) a podpora cez 2 % dane z príjmu od fyzických aj právnických osôb tvorila 17 590 €.

S darcami a darkyňami sme komunikovali pravidelne cez sociálne siete a pravidelný týždňový Newsletter Transparency alebo osobnejšie cez telefonáty i osobné stretnutia. Aktívnych ľudí sme povzbudzovali k tomu, aby sa stali Rytiermi a Bojovníčkami v boji proti korupcii.

Ďakujeme Nadácii Pontis za podporu projektu Posilňovanie fundraisingových kapacít TIS z Fondu pre transparentné Slovensko.

Nenechajme si uniesť

PRÁVNÝ ŠTÁT

DARUJTE!
MESAČNE

 **TRANSPARENCY
INTERNATIONAL
SLOVENSKO**

*Pridajte sa aj Vy a podporte
lepšie Slovensko bez korupcie.*

Eduard Marček
Fundraiser

Vyštudoval obchod a marketing (Ing.) na Ekonomickej univerzite, sociológiu (MA) na Stredoeurópskej univerzite (CEU) vo Varšave a doktorát z verejnej ekonómie (PhD.) na Masarykovej univerzite v Brne. Pracoval ako konzultant pre viacero organizácií, stojí na čele Slovenského centra fundraisingu a v rokoch 2019-2021 bol prezidentom Európskej fundraisingovej asociácie.

Finančné hospodárenie

Firemní darcovia a donori

Prostriedky v roku 2023

Zdroj	Projekt	Suma (€)
Pontis nezisková organizácia	Podpora informovanej verejnej kontroly a na dátach založených politík	41 230
Open Society Foundations Europe and Eurasia Program (EEP)	Building organizational capacities for fighting corruption in Slovakia	14 040
EMIF	Tackling false narratives in anti-corruption and the rule of law media reporting	6 421
Slovenská agentúra pre medzinárodnú rozvojovú spoluprácu	Posilňovanie kontroly verejnosti a kapacít kľúčového aktéra protikorupčného boja v Gruzínsku	57 840
ACF Nadácia Ekopolis	Aktívnym občianstvom ku kvalitnejšej samospráve (With Active Citizenship for a Better Self-government)	6 281
Visegrad Fund	Making political finance and advertisement in V4 more transparent (05/2022 – 04/2023)	4 886
Pontis nezisková organizácia	Posilňovanie transparentnosti a participácie v regionoch	2 419
ACF Nadácia Otvorenej spoločnosti	Komu tečú naše peniaze?	20 002
EC Integrity watch 3,0	INTEGRITY WATCH 3,0_2021 (01/2022 – 12/2023)	10 071
CEELI Institut o,p,s	Project Fighting Corruption in Central and Eastern Europe	22 156
Nadácia Slovenskej sporiteľne	Verejná kontrola samosprávy	3 000
UNITED STATES DISBURSING OFFICER	Strengthening Democratic Resilience through the Fostering of Institutional Independence in Slovakia	59 000
Ministerie van BuitenlandseZaken Betreft	Reinforcing the Rule of Law at the Local Level in Ukraine: The case of the Ukraine	116 483
EMIF	Preventing Disinformation seepage into EU pre-election campaigns in the Slovakia and Czechia	32 489

Súvaha

Aktíva	Počiatočný stav	Konečný stav (€)
Dlhodobý majetok	0,00	0,00
Peniaze v hotovosti a ceniny	0,00	0,00
Bankové účty	181 275,87	274 407,43
Pohľadávky voči odberateľom	5 000,00	0,00
Poskytnuté prev, preddavky	0,00	0,00
Pohľadávky voči zamestnancom	0,00	0,00
Príjmy budúcich období	26 283,72	23 160,00
Iné pohľadávky	0,00	0,00
Aktíva spolu	212 559,59 €	297 567,43 €

Pasíva	Počiatočný stav (€)	Konečný stav (€)
Závazky voči dodávateľom	415,15	1 088,43
Ostatné záväzky	0,00	8 722,21
Závazky voči zamestnancom	0,00	10 839,26
Ostatné záv,voči zamestnancom	0,00	0,00
Závazky voči SP a ZP	0,00	7 074,79
Daňové záväzky	0,00	1 108,26
Výnosy budúcich období	123 314,96	177 462,82
Rezervný fond	20 504,13	20 504,13
Ostatné fondy tvorené zo zisku	90 769,35	66 702,13
Nevysporiadaný HV minulých rokov	4 704,7	-
Závazky zo sociálneho fondu	1 623,22	1 623,22
Výsledok hospodárenia za účtovné obdobie	- 28 771,97	2 442,18
Pasíva spolu	212 559,59 €	297 567,43 €

Hospodárenie 2023

Náklady	Suma (€)	Výnosy	Suma (€)
Spotreba materiálu	8 080,88	Tržby z predaja služieb	961,54
Spotreba energie	-	Aktivácia vnútroorganizačných služieb	878,00
Opravy a udržiavanie	-	Iné ostatné výnosy	-
Cestovné	42 403,99	Prijaté príspevky od právnických osôb	261 589,77
Náklady na reprezentáciu	-	Prijaté príspevky od fyzických osôb	38 486,27
Služby	216 364,12	Príspevky z podielu zaplatenej dane (2 %)	24 734,23
Mzdové náklady	141 725,16	Dotácie	139 280,09
Zákonné sociálne a zdravotné poistenie	49 082,93	Výnosy spolu	465 929,90 €
Zákonné sociálne náklady	5 124,08	Hospodársky výsledok pred zdanením celkom	2 442,18
Kurzové straty	54,34	Daň z príjmov zrážková z úrokov	-
Bankové a iné poplatky	195,40	Hospodársky výsledok po zdanení	2 442,18 €
Iné ostatné náklady	456,82		
Náklady spolu	463 487,72 €		

Pod'akovanie dobrovoľníckemu tímu

Ďakujeme všetkým, ktorí s nami spolupracujú nezištne, so zápalom, proaktívne a k dobrovoľníckym zadaniam pristupujú so zodpovednosťou nielen voči organizácii, ale aj k celej spoločnosti. Bez Vás by sme toho zvládli omnoho menej. Darovaný čas a expertízu vnímame ako investíciu do udržateľnosti nášho poslania. Vyčísliť jeho hodnotu nie je jednoduché.

V uplynulom roku sa nám ozvali dve desiatky nových ľudí so záujmom spolupracovať s Transparency na dobrovoľníckej báze. Pridali sa tak k vyše dvom stovkám tých, ktorí v posledných rokoch aj u nás hľadali možnosti, ako sa aktívne zapojiť do boja proti korupcii na dobrovoľníckej báze.

V roku 2023 na dobrovoľníckych zadaniach dovedna pracovalo 55 dobrovoľníkov a dobrovoľníčok. Zapájajú sa popri svojej práci či štúdiu na strednej či vysokej škole, počas dôchodku, nájdu si na nás čas popri rodičovskej. Spolu nám darovali vyše 820 dobrovoľníckych hodín.

Aj v tomto roku sme niektorých z nich vo viacerých kategóriách nominovali na ocenenie Srdce na dlani. Verejné ocenenie dlhodobej a intenzívnej spolupráce je jednou z mála možností, ako sa aspoň časti dobrovoľníckeho tímu môžeme poďakovať. V decembri pri príležitosti Medzinárodného dňa dobrovoľníctva porota Bratislavského dobrovoľníckeho centra v kategórii Dobrovoľník a dobrovoľníčka pomáhajúci/a v zahraničí udelila ocenenie Marianne Švecovej, ktorá s nami na diaľku z Prahy spolupracuje od začiatku roka 2021.

Vďaka dobrovoľníckej spolupráci môžu naše výstupy vychádzať v graficky atraktívnejšej forme, podujatia pre verejnosť prebiehajú hladšie a dozvie sa o nich viac ľudí - či ich už oslovíme personalizovanou pozvánkou alebo prostredníctvom živého prenosu. Aj s týmito typmi komunikácie nám pomáhajú dobrovoľníčky a dobrovoľníci.

Vďaka precíznemu a detailnému prístupu dobrovoľníckeho tímu sme mohli zbierať dáta z výročných správ politických subjektov,

skontrolovať, očistiť a následne spracovať do verejne dostupnej knižnice politických darov a pôžičiek za obdobie dvoch desaťročí.

Zadaniam a úlohám pre Transparency sa venujú osobne u nás v kancelárii. Pandémia však i nás naučila spolupracovať na diaľku, a to ako v rámci Slovenska, tak aj zo zahraničia. Často ide aj o praktické činnosti, na ktoré by sme si v Transparency inak nedokázali nájsť kapacity, vrátane prepisov a úprav audiozáznamov do textovej podoby, rešerše, ale aj kancelárske a administratívne práce v našom sídle na Bajkalskej v Bratislave. Zverili sme im aj fotodokumentáciu podujatí, tvorbu textov nielen na sociálne siete či preklady do a z anglického jazyka.

Naplňa nás nádejou, ako intenzívne väčšine z vás záleží na lepšom Slovensku. Vážime si Vašu energiu, nápady a ochotu i nadšenie v protikorupčnom boji i pri podpore férovejšej spoločnosti. Je skvelé mať možnosť spolupracovať s Vami. Každému jednému i jednej z Vás **veľké ĎAKUJEME.**

Juraj Bádál

Michaela Bjaloňová

Veronika Čapkovičová

Jaroslav Držík

Petra Ďurišková

Martin Fischer

Kristián Földes

Viktor Gregor

Viktor Hrtánek

Dalibor Hrtánek

Eva Hochvartová

Simone Ingrová

JANÍČEK LEGAL, s. r. o.

Marianna Leontiev

Radoslav Marek

Michal Mazák

Peter Melek

Jakub Neščivera

Bianka Koyšová

Patrik Kovačovič

Radka Polečová

Dana Seman Bobulská

Marianna Stehnová

Oskar Ševčík

Janka V.

Matúš Vojčík

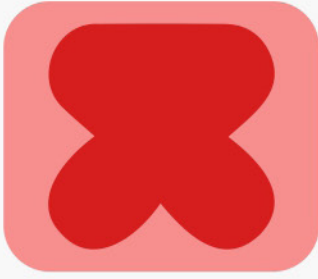
Monika Weissová

Tatiana Weissová

Lukáš Zajac

Ďakujeme aj za grafické spracovanie výročnej správy štúdiu

pomasle

Marianna Švecová

Transparency International Slovensko

Dobrovoľník a dobrovoľníčka pomáhajúci/a v zahraničí

Marianna už takmer 3 roky na diaľku spracováva rôzne analytické, obsahové a textové zadania Transparency International Slovensko. Dianie u nás starostlivo monitoruje z Prahy a zaujíma sa o zlepšenie spravovania vecí verejných. Z nášho dobrovoľníckeho tímu je najprecíznejšia, svoje úlohy odovzdáva v bezchybnej kvalite.

SRDC **N** **DLANI** 2023

Luboš Kostelanský
Projektový
koordinátor

Kristína Krová
Projektová a office
koordinátorka

Martina Hilbertová
Projektová
koordinátorka

Dominika Iršová
Projektová
koordinátorka

Michal Piško
Riaditeľ

Zuzana Grochalová
Fundraiserka, projektová
koordinátorka

Eduard Marček
Fundraiser

Róbert Pakan
Finančný manažér

Ján Ivančík
Právnik

Správna rada

Samuel Spáč	predseda
Ladislav Orosz	člen
Pavol Baboš	člen
Lucia Žitňanská	členka
Filip Glasa	člen
Gabriel Šípoš	člen

Transparency International Slovensko

Bajkalská 25
827 18 Bratislava

+421 905 613 779
tis@transparency.sk

transparency.sk

facebook.com/transparency.sk
x.com/transparencysk
youtube.com/user/TISlovensko
instagram.com/transparencysk
linkedin.com/company/transparency-international-slovakia

IČO: 31817823
DIČ: 2021689197